

УДК 657

DOI: 10.31359/2312-3427-2021-1-3

Г.Ю. Аніщенко, канд. екон. наук, доцент

e-mail: anishchenkohalina@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-9603-6662>

Т.Є. Кучеренко, д-р екон. наук, професор

e-mail: kucherenko_te@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0001-7056-4344>

Л.Ю. Мельник, д-р екон. наук, професор

e-mail: liudmyla.melnyk21@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-2498-5556>

Уманський національний університет садівництва

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ З БЕЗОПЛАТНОГО ОДЕРЖАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ: УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДОЛОГІЇ ТА ПРАКТИКИ

У статті розкрито особливості відображення у бухгалтерському обліку операцій з безоплатного надходження основних засобів з врахуванням різних каналів та підстав зарахування їх на баланс підприємства. На основі аналізу норм чинних нормативних документів розроблено схеми обліку на рахунках та скомпонована модель взаємодії між елементами фінансової звітності при відображенні надходження основних засобів, які не передбачають компенсації їх вартості. Обґрунтовано напрями удосконалення окремих положень законодавчих актів за даними операціями, спрямовані на подолання конфліктності між окремими нормами щодо обліку безоплатного отримання основних засобів.

Ключові слова: *основні засоби, безоплатне надходження, канали безоплатного надходження, дохід від безоплатно одержаних активів, внески до капіталу.*

Постановка проблеми. Основним засобам суб'єктів діяльності відводиться важлива роль у формуванні загального підсумку активів, що має безпосередній вплив на висновок про рівень матеріально-технічного

забезпечення, обсяги вкладеного капіталу підприємств та в цілому вартість економічного суб'єкта. Тому від точних і достовірних даних фінансової звітності про основні засоби, джерела їх походження визначається доцільність інвестиційних рішень. В основі забезпечення даного процесу лежить методологічна єдність щодо відображення господарських операцій з руху основних засобів, яка досягається цілісною системою взаємопов'язаних, взаємоузгоджених способів і методів їх обліку відповідно до вимог чинного законодавства. Загальні засади організації та обліку основних засобів на підприємствах регламентовані Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [18], НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [14], НП(С)БО 7 «Основні засоби» [15], Методичними рекомендаціями з бухгалтерського обліку основних засобів [9] та іншими нормативними документами, які чітко регламентують окремі аспекти їх визначення, визнання, оцінки та відображення на рахунках бухгалтерського обліку і у фінансовій звітності. Разом з тим, існують окремі виробничі ситуації, коли надходження основних засобів на підприємство без оплати за них породжують багатоваріантність їх відображення, що залежать від конкретних підстав для прийняття рішення про зарахування інвентарних об'єктів на баланс, від законодавчих норм, або ж обумовлені прийнятою обліковою політикою підприємства та професійними судженнями бухгалтера. У таких ситуаціях виникає потреба єдиних методологічних підходів до відображення у бухгалтерському обліку операцій з оприбуткування основних засобів на підприємстві, що не викликають зростання зобов'язань та необхідності оплати останніх.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемні аспекти організації обліку основних засобів знаходять своє відображення в сучасних наукових доробках вчених і практиків, про що свідчить значна кількість публікацій з удосконалення первинного обліку, нормативної бази, синтетичного і аналітичного обліку в контексті міжнародних стандартів фінансової звітності тощо [1, 2, 3, 4, 5, 8, 18]. Питання щодо пошуку шляхів удосконалення бухгалтерського обліку операцій з основними засобами, а саме за операціями з безоплатного одержання та пов'язані з цим податкові наслідки, досліджували науковці Р. Алєскеров [1], Л. Безкоровайна [2], С. Голов [3], М. Нестеренко [17], В. Рорат [22] та ін. Разом з тим виникають окремі питання відображення у бухгалтерському обліку операцій із зарахування на баланс основних засобів, за якими не виникає будь-якої компенсації вартості таких активів

(ні за рахунок збільшення зобов'язань, ні вибуття активів). Подібні господарські операції потребують детального їх дослідження із подальшим обґрунтуванням та методичним супроводом.

Метою статті є дослідження особливостей здійснення операцій з безоплатного отримання основних засобів та напрацювання рекомендацій щодо відображенні їх у бухгалтерському обліку. Чітка ідентифікація джерела виникнення або причини зарахування на баланс об'єкта основних засобів дозволить практикам обрати вірний варіант відображення подібних операцій в обліку та уникнути методологічних помилок при відображенні витрат, змін у капіталі чи доходах звітного або майбутніх періодів.

Методика досліджень. Для проведення дослідження за окресленою тематикою використовувались загальнонаукові методи (монографічний, порівняння та узагальнення, системного аналізу), які у поєднанні з абстрактно-логічним підходом дозволили узагальнити й обґрунтувати методика і методологію відображення у бухгалтерському обліку операцій з безоплатного надходження основних засобів на підприємство.

Результати досліджень. Вивчення існуючої нормативної бази з обліку основних засобів показує, що в даній царині містяться суперечності між окремими нормативними актами, а також суттєві відмінності їх обліку за національними і міжнародними стандартами, що спричинено різним трактування визначення окремих понять. Так, Положенням про інвентаризацію активів та зобов'язань від 02.09.2014 р. № 879 вказано, що «основні засоби, нематеріальні активи, які виявлені в лишках, підлягають оприбуткуванню зі збільшенням доходів майбутніх періодів (доходів спеціального фонду бюджетної установи)» [20]. Одночасно з цим, у Методичних рекомендаціях з бухгалтерського обліку основних засобів від 30.09.2003 р. № 561 [9] пропонується відображати оприбуткування раніше не врахованих на балансі основних засобів з одночасним збільшення інших доходів (п. 21 додатку до Методичних рекомендацій), а вартість безоплатно отриманих основних засобів зараховувати на баланс шляхом збільшення додаткового капіталу (п. 19 Методичних рекомендацій). Таким чином, безоплатно отримані основні засоби за каналами їх надходження пропонується діючими нормативними актами відображати в обліку по різному. Як бачимо, вибір конкретного методу обліку надходження основних засобів, за якими не виникає будь-якої компенсації вартості таких активів, тобто без оплати за них, потребує деталізації джерел надходжень. Адже це має безпосередній вплив на формування фінансових результатів. Усі ці варіанти обумовлюють застосування різних схем

відображення господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку, продемонстрованих на рис. 1.

Згідно МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки», п. 13 «суб'єкт господарювання має обирати та застосовувати свої облікові політики послідовно для подібних операцій, інших події або умов, якщо МСФЗ конкретно не вимагає або не дозволяє визначення категорії статей, для яких інші політики можуть бути доречними» [10].

Основні засоби, отримані підприємством без оплати за них, мають такі канали їх надходження (окрім операцій із внесків засновників до зареєстрованого капіталу):

- виявлені неоприбутковані основні засоби під час інвентаризації;
- внесені засновниками (власниками) без збільшення зареєстрованого капіталу;
- безоплатні надходження від інших юридичних і фізичних осіб.

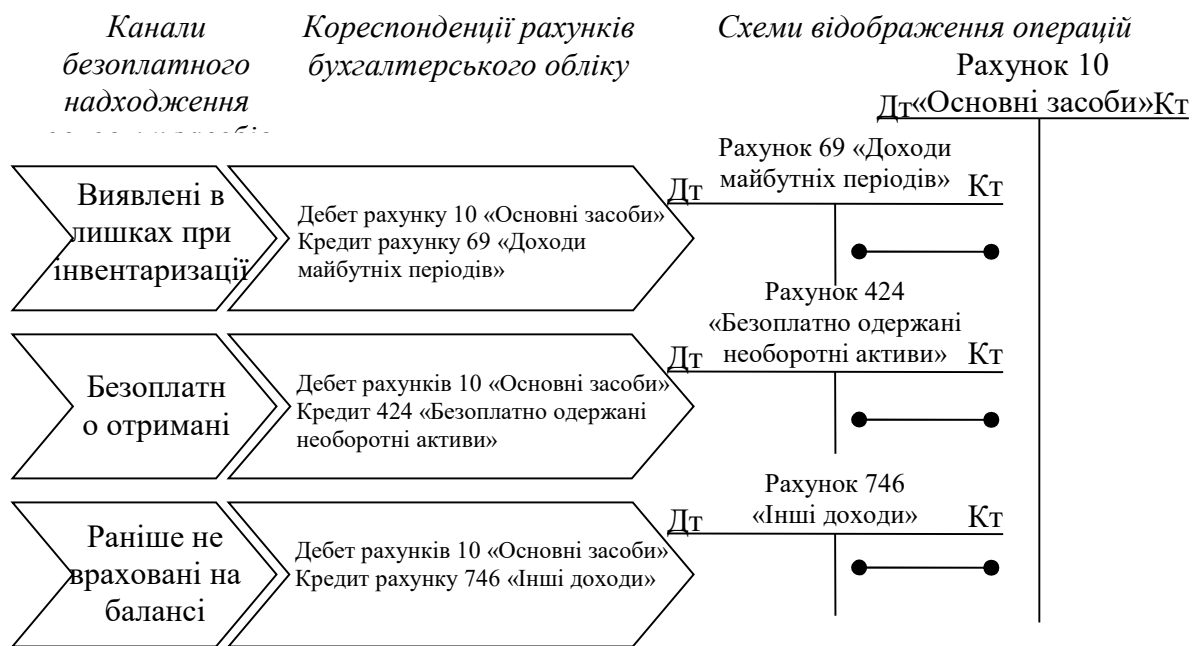

Рис. 1. Відображення операцій з надходження основних засобів, які не передбачають компенсації їх вартості*

* Складено авторами

Визнання та наступне оформлення основних засобів як післяінвентаризаційних лишків відрізняється від аналогічних відхилень оборотних активів. Для останніх лишки можуть виникнути внаслідок пересортиці, помилок матеріально відповідальних осіб, недоліків роботи ваговиміральної техніки тощо. Основним засобам не притаманні такі

операції. Тому у першому випадку основні засоби слід оприбуткувати на баланс підприємства за документами постачальника, оскільки кошти за них або були перераховані, або будуть перераховані. Отже, у бухгалтерському обліку необхідно лише відновити первинні документи.

У двох інших випадках (додаткових внесків засновників, які не стосуються формування зареєстрованого капіталу чи отримання від інших юридичних чи фізичних осіб, у тому числі на основі благодійної діяльності) бухгалтеру слід зважати на:

– рішення власників (засновників) щодо передачі ними основних засобів в якості додаткових внесків на безоплатній основі та без збільшення розміру зареєстрованого капіталу;

– рішення (дозволу) керівництва (власників) щодо прийняття благодійної допомоги чи дарунків в якості безоплатної передачі у власність бенефіціарів відповідних активів.

Окремі особливості притаманні відображенню операцій з безоплатного надходження основних засобів як грант чи в якості цільового фінансування капітальних інвестицій. Для обліку благодійної допомоги, та інших коштів цільового фінансування і цільових надходжень призначений рахунок 48 «Цільове фінансування і цільові надходження», за кредитом якого згідно Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.1999 р. № 291 [5] може на пряму кореспондувати із рахунками 10 «Основні засоби» та 11 «Інші необоротні матеріальні активи». Згідно НП(С)БО 15 «Дохід» «цільове фінансування капітальних інвестицій визнається доходом протягом періоду корисного використання відповідних об'єктів інвестування (основних засобів, нематеріальних активів тощо) пропорційно сумі нарахованої амортизації цих об'єктів» [16]. Оскільки мова йде про необоротні активи, строк корисного використання яких більше року, то всю суму отриманого цільового фінансування у розмірі нарахованої амортизації об'єкта цільового фінансування за звітний рік необхідно спершу відобразити у складі додаткового капіталу, а вже потім визнавати у складі іншого сукупного доходу за відповідний звітний період.

У тому випадку, коли на практиці проводять ці суми через доходи поточного звітного періоду, то це не зовсім відповідає сутності господарських операцій з основними засобами, як «довгостроковими» активами, адже такі операції не можуть мати поточного характеру, а, отже, не повинні формувати фінансовий результат підприємства, що

відображається у першому розділі Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід). Для порівняння діюча та запропонованої послідовність перенесення оборотів за рахунками бухгалтерського обліку буде відображена формулами 1 та 2 відповідно.

48 «Цільове фінансування і цільові надходження» → 69 «Доходи майбутніх періодів» →* 745 «Дохід від безоплатно одержаних активів» ⇒ 79 «Фінансові результати» ⇒ 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)», де (1)

→ – одномоментний запис;

* – річна сума амортизації безоплатно отриманих основних засобів;

⇒ – записи проводять систематично протягом звітних періодів, які забезпечують надходження економічних вигод.

48 «Цільове фінансування і цільові надходження» ⇒*

⇒* 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)» (2)

Оцінка безоплатно отриманих підприємством основних засобів проводиться за справедливою вартістю, яка надалі є їх первісною вартістю з врахуванням усіх витрат, безпосередньо пов'язаних із зарахуванням таких об'єктів на баланс. Тому для обґрунтування вартісного оформлення зарахування основних засобів на баланс необхідною є довідка про оціночну вартість об'єкта нерухомості, рухомого складу основних засобів та інших їх видів, виданою суб'єктом оціночної діяльності. Якщо безоплатно переданий основних засіб є новим, то його справедливу вартість можна ототожнити із вартістю, зафіксованою у первинних документах. Це найбільш обґрунтовано посвідчуватиме їх оцінку.

У випадку отримання об'єкта основного засобу, що був у використанні, його залишкова вартість може суттєво відрізнитись від справедливої, а тому в основі справедливої вартості може стати відновлювальна вартість (сучасна собівартість придбання) за вирахуванням суми зносу, якщо ринкову вартість визначити неможливо.

Величина справедливої вартості безоплатно отриманих основних засобів обумовлює зростання залишку додаткового капіталу у конкретному звітному періоді, що відповідає умовам їх включення до іншого сукупного доходу. Очевидно, що надалі такі суми повинні залишатись у складі власного капіталу, а не відноситись до інших поточних доходів у сумі, еквівалентній річній амортизації. Тому доречними мають бути зміни окремих норм Методичних рекомендацій з обліку основних засобів та Інструкції про застосування Плану рахунків у

частині можливих кореспонденцій субрахунку 424 «Безоплатно одержані необоротні активи». Доходи, що виникли у результаті змін у власному капіталі загальною сумою слід відображати у складі іншого сукупного доходу Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупні доходи).

Ретельне з'ясування підстав для оприбуткування основного засобу, який надійшов на підприємство безоплатно, та правильність його оцінки має суттєвий вплив на величину доходів (поточних або майбутніх звітних періодів) або ж величину додаткового капіталу, інших сукупних доходів (рис. 2). Схема описує методологію обліку основних засобів, що надійшли безоплатно: усі варіанти взаємодії об'єктів обліку та елементів фінансової звітності при відображенні операцій з безоплатного надходження основних засобів.

Додаткові пояснення обліку безоплатно отриманих основних засобів можна отримати із Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності [9] та характеристики рахунків основних засобів, доходів і власного капіталу, що визначена Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [5].

Відображення вартості безоплатно отриманих основних засобів на рахунку 69 «Доходи майбутніх періодів або рахунку 746 «Інші доходи» протирічить економічному змісту визнання доходів звітного періоду, які відображаються в обліку одночасно з визнанням витрат на їх отримання, що певним чином визначено НП(С)БО 15 «Доходи»: «...є впевненість, що в результаті операції відбудеться збільшення економічних вигод підприємства, а витрати, пов'язані з цією операцією, можуть бути достовірно визначені» [15].

Основні засоби класифікуються як необоротні активи, економічну вигоду від використання яких підприємство отримує впродовж строку їх корисного використання, який, зазвичай, є більшим за 12 місяців. Узагальнюючим звітним періодом є рік, тому відображення вартості безоплатно отриманих основних засобів у складі доходів звітного періоду одномоментно збільшить прибуток підприємства, а спожита їх вартість в процесі використання у вигляді амортизації буде відображатися у складі витрат діяльності впродовж наступних років.

Зарахування вартості безоплатно отриманих основних засобів до складу додаткового капіталу у даному випадку з позицій національних стандартів бухгалтерського обліку найбільш логічно відображає зміст господарської операції, оскільки буде виконана вимога послідовного

визнання амортизації як спожитої вартості активів впродовж звітного періоду з одночасним визнанням її у складі прибутку звітного періоду.

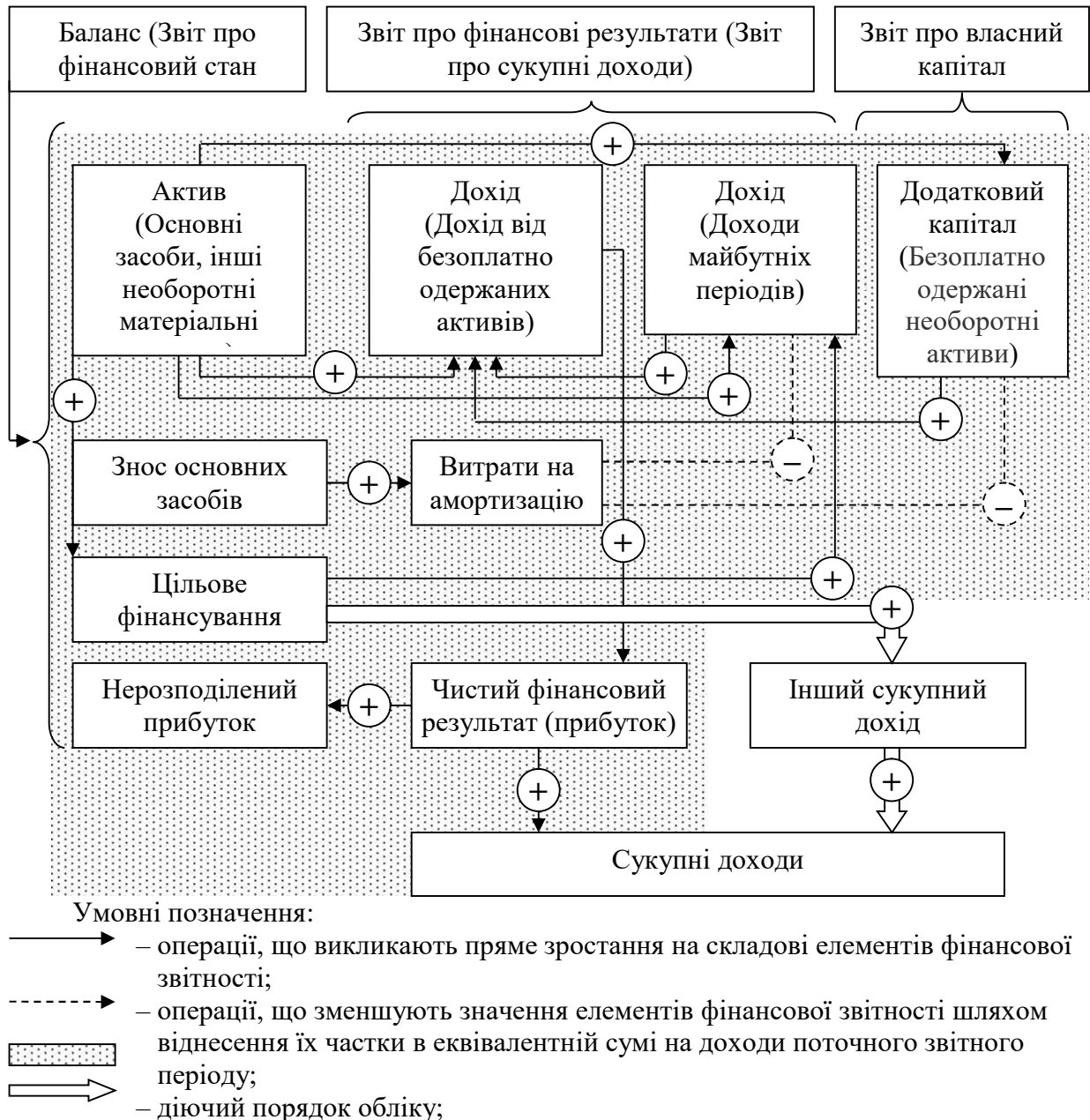

Рис. 2. Методологія обліку безоплатно отриманих основних засобів у системі елементів фінансової звітності *

* Складено авторами

Класифікація у Звіті про фінансові результати (Звіті про сукупні доходи) фінансових результатів, їх складових та іншого сукупного доходу призвела до неоднозначного тлумачення цих понять, а відповідно, відображення господарських операцій, що виникають внаслідок таких подій. Одномоментне визнання доходом звітного періоду вартості

безоплатно отриманих основних засобів, наприклад, отриманого від міжнародних організацій устаткування, обладнання, машин для підтримки розвитку певних підприємств, призведе до необґрунтованого збільшення прибутку звітного періоду, а спожита вартість – буде списуватися на зменшення фінансових результатів у наступні роки. Окрім того, виникає певна суперечність щодо порушення відповідності між доходами і витратами, адже нарахована амортизація за отриманими безоплатно основними засобами як правило формує фінансовий результат операційної діяльності, а щорічне відображення доходів від безоплатно одержаних активів відображається у складі інвестиційної діяльності.

З позицій міжнародних стандартів фінансової звітності, зокрема, МСБО 20 «Облік державних грантів і розкриття інформації про державну допомогу» запропоновано відображати справедливую (або номінальну) вартість отриманого необоротного активу за статтею відкладеного доходу (доходів майбутніх періодів) із поділом на поточний і довгостроковий компоненти. У послідуєчому поступово списувати такий відкладений дохід на прибутки чи збитки (до складу доходів періоду) пропорційно сумі нарахованої амортизації активу [11].

Висновки. Таким чином, основним критерієм формування фінансових результатів звітного періоду і визнання доходів майбутніх періодів у Звіті про фінансові результати (Звіті про сукупні доходи), на наш погляд, як з позицій МСФЗ, так і з позицій НП(С)БО має бути визначення і визнання поняття «доходи звітного періоду» в контексті витрат звітного періоду, які понесені для отримання таких доходів. Проблемним аспектом цієї операції є те, що витрати у вигляді амортизації основних засобів будуть відображені у першому розділі цього звіту «Фінансові результати», а визнані доходи звітного періоду – у другому розділі «Сукупні доходи», у складі іншого сукупного доходу. Ретельне опрацювання сутності таких операцій та підстав для оприбуткування основних засобів у тих випадках, які не викликають зростання зобов'язань та необхідності оплати за них їх вартості шляхом вибуття активів визначає вибір варіанта відображення в бухгалтерському обліку, що має безпосередній вплив на формування показників за окремими елементами фінансової звітності. Удосконалення нормативної бази у серії бухгалтерського обліку безоплатного надходження основних засобів обумовлена конфліктністю між окремими положеннями вітчизняних нормативних документів на подібні операції, нечіткістю між доходами і витратами при формуванні фінансових результатів та потребою у

деталізації операцій, що мають формувати сукупні доходи.

Бібліографічний список.

1. Алескеров Р. Безоплатна передача/отримання активу. *Вісник: офіційно про податки*. 2015. № 48. URL: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/9263> (дата звернення 22.01.2021).
2. Безкоровайна Л. Безоплатно одержані основні засоби: оприбутковуємо та обліковуємо. *Медична бухгалтерія: газета*. 2020. № 17. URL: <https://ibuhgalter.net/articles/587> (дата звернення 20.01.2021).
3. Голов С. Облік безоплатних необоротних активів. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2013. № 6. С. 3-11.
4. Дзюба Н. Серйозний дар: отримали цільове фінансування. *Податки & Бухоблік*. 2015. № 35. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2015/april/issue-35/article-7678.htm> (дата звернення 17.01.2021).
5. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. Дата оновлення: 29.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>. (дата звернення 15.01.2021).
6. Король Г.О., Акімова Т.В., Ганнич О.О., Шаруда Д.О. Підхід до оцінки основних засобів при їх оприбуткуванні на баланс за міжнародними стандартами. *Сучасні проблеми обліку, аналізу, аудиту й оподаткування суб'єктів господарської діяльності: теоретичні, практичні та освітнянські аспекти*: зб. наук. пр. за мат. IV Всеукр. наук.-практ. конф. м. Дніпро, 30-31 березня 2020 р. Дніпро: НМетАУ, 2020. С. 100-105.
7. Кучеренко Т.Є. Сучасні вимоги до обліку основних засобів. *Сучасні проблеми обліку, аналізу, аудиту й оподаткування суб'єктів господарської діяльності: теоретичні, практичні та освітнянські аспекти*: зб. наук. пр. за мат. III Всеукр. наук.-практ. Конф. м. Дніпро, 28-29 березня 2019 р. Дніпро: НМетАУ, 2019. Ч.1. С. 192-198.
8. Кучеренко Т.Є. МСБО 16 «Основні засоби» відповідно до національних стандартів і податкового законодавства. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*: зб. наук. пр. Умань: УНУС, 2016. Вип. 88. Ч. 2: Економічні науки. С. 33-39.
9. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів: наказ Міністерства фінансів України від 30.09.2003 р. № 561. Дата

оновлення: 14.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0561201-03#Text>. (дата звернення 14.01.2021).

10. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013 р. № 433. Дата оновлення: 30.12.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text>. (дата звернення 15.01.2021).

11. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки»: стандарт від 01.01.2012р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_020#Text. (дата звернення 19.01.2021).

12. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 20 «Облік державних грантів і розкриття інформації про державну допомогу»: стандарт від 01.01.2012р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_041#Text. (дата звернення 22.01.2021).

13. Морозова Є.П., Войтенко А.С. Проблемні аспекти обліку основних засобів в умовах переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності. *Сучасні проблеми обліку, аналізу, аудиту й оподаткування суб'єктів господарської діяльності: теоретичні, практичні та освітянські аспекти*: зб. наук. пр. за мат. IV Всеукр. наук.-практ. конф. М. Дніпро, 30-31 березня 2020 р. Дніпро: НМетАУ, 2020. С. 139-143.

14. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. Дата оновлення: 31.05.2019. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>. (дата звернення: 17.01.2021).

15. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92. Дата оновлення: 29.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>. (дата звернення: 17.01.2021).

16. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290. Дата оновлення: 29.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text>. (дата звернення: 17.01.2021).

17. Нестеренко М. Облік безоплатного отримання. *Податки & Бухоблік*. 2017. № 22 URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/201>

7/march/issue-22/article-25973.html (дата звернення 15.01.2021).

18. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: закон України від 16.07.1999 р. № 996–XIV. Дата оновлення: 14.07.2020. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14>. (дата звернення: 10.02.2021).

19. Оляднічук Н.В., Кучеренко Т.Є., Іванова Н.А., Підлубна О.Д. Удосконалення документального забезпечення обліку основних засобів. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2019. № 5. Серія: «Економічні науки». <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2019-5-4969>.

20. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: наказ Міністерства фінансів України 02.09.2014 р. № 879. Дата оновлення: 29.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>. (дата звернення 20.02.2020).

21. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92. Дата оновлення: 29.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>. (дата звернення: 17.01.2021).

22. Рорат В. Безоплатне надходження ОЗ: облікові аспекти. *Дебет-Кредит*. 2013. № 09. URL: <https://online.dtkr.ua/Book/%C2%AB%D0%94%D0%9A%C2%BB%20%E2%84%9609-2013.epub/navPoint-5>. (дата звернення 18.01.2021).

References.

1. Alieskerov R. (2015). Free transfer / receipt of the asset. *Bulletin: officially about taxes*. 2015, no 48. Available at: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/9263> (in Ukrainian).

2. Bezkorovaina L. (2020). Fixed assets received free of charge: post and take into account. *Medical accounting*. 2020, no 17. Available at: <https://ibuhgalter.net/articles/587> (in Ukrainian).

3. Holov S. (2013). Accounting of the gratuitous non-current assets. *Accounting and auditing*. 2013, no 6, pp. 3-11. (in Ukrainian).

4. Dziuba N. (2015). Serious gift: received targeted funding. *Taxes & Accounting*. 2015, no 35. Available at: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2015/april/issue-35/article-7678.htm> (in Ukrainian).

5. The official site of the Verkhovna Rada of Ukraine (1999), The order of the Ministry of Finance of Ukraine "The Instructions of application of the Chart of Accounts of the accounting of assets, capital, liabilities and business

operations of the enterprises and organizations". Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>

6. Korol H.O., Akimova T.V., Hannych O.O., Sharuda D.O. (2020). Approach to the valuation of fixed assets when they are posted to the balance sheet according to international standards. Collection of scientific works on the materials of the IV All-Ukrainian scientific-practical conference "Modern problems of accounting, analysis, audit and taxation of economic entities: theoretical, practical and educational aspects", March 30-31, 2020. Dnipro: NMetAU, 2020, pp. 100-105. (in Ukrainian).

7. Kucherenko T.Ye. (2019). The modern requirements for accounting for fixed assets. Collection of scientific works on the materials of the III All-Ukrainian scientific-practical conference "Modern problems of accounting, analysis, audit and taxation of economic entities: theoretical, practical and educational aspects", March 28-29, 2019 p. Dnipro: NMetAU, 2019, Vol. 1. pp. 192-198. (in Ukrainian).

8. Kucherenko T.Ye. (2016). IAS 16 "Property, Plant and Equipment". Collection of scientific works of Uman National University of Horticulture: Uman: UNUH, 2016, Vol. 88. Part. 2: Economic sciences. pp. 33-39. (in Ukrainian).

9. The official site of the Verkhovna Rada of Ukraine (2003), The order of the Ministry of Finance of Ukraine "Methodical recommendations on accounting of the fixed assets". Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0561201-03#Text>.

10. The official site of the Verkhovna Rada of Ukraine (2013), The order of the Ministry of Finance of Ukraine "Methodical recommendations for filling out financial reporting forms". Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text>

11. International Accounting Standard (2012) 8 "Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors". Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_020#Text

12. International Accounting Standard (2012) 20 "Accounting for Government Grants and Disclosure of Government Assistance". Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_041#Text.

13. Morozova Ye.P., Voitenko A.S. (2020). Problematic aspects of accounting of the fixed assets in the transition to international financial reporting standards. Collection of scientific works on the materials of the IV All-Ukrainian scientific-practical conference "Modern problems of accounting, analysis, audit and taxation of economic entities: theoretical, practical and

educational aspects", March 30-31, 2020. Dnipro: NMetAU, 2020, pp. 139-143. (in Ukrainian).

14. The official site of the Verkhovna Rada of Ukraine (2013), The order of the Ministry of Finance of Ukraine “National (Regulation) Accounting Standard 1 "General requirements for financial reporting”. Available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

15. The official site of the Verkhovna Rada of Ukraine (2000), The order of the Ministry of Finance of Ukraine “National (Regulation) Accounting Standard 7 «Fixed assets». Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>

16. The official site of the Verkhovna Rada of Ukraine (1999), The order of the Ministry of Finance of Ukraine “National (Regulation) Accounting Standard 15 «Income». Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text>

17. Nesterenko M. (2017). Accounting for free receipt. *Taxes & Accounting*. 2017, no 22. Available at: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2017/march/issue-22/article-25973.html> (in Ukrainian).

18. The official site of the Verkhovna Rada of Ukraine (1999), The law of Ukraine “On Accounting and Financial Reporting in Ukraine”. Available at: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14>

19. Oliadnichuk N.V., Kucherenko T.Ye., Ivanova N.A., Pidlubna O.D. (2019). Improving of the documentation of the fixed assets accounting. *International scientific journal "Internauka"*. 2019, no 5. Series: "Economic Sciences". Available at: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2019-5-4969> (in Ukrainian)

20. The official site of the Verkhovna Rada of Ukraine (2014), The order of the Ministry of Finance of Ukraine "Regulations on inventory of assets and liabilities" Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>

21. The official site of the Verkhovna Rada of Ukraine (2000), The order of the Ministry of Finance of Ukraine Regulation (Standard) of the Accounting 7 «Fixed Assets». Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>

22. Rorat V. (2013). Free receipt of the fixed assets: accounting aspects. *Debet-Kredyt*, 2013, no 09. Available at: <https://online.dtkr.ua/Book/%C2%AB%D0%94%D0%9A%C2%BB%20%E2%84%9609-2013.epub/navPoint-5> (in Ukrainian).

Анищенко Г.Ю., Кучеренко Т.Е., Мельник Л.Ю. Бухгалтерский учет операций с бесплатного получения основных средств: совершенствование методологии и практики. Предмет исследования. В статье раскрыты особенности отражения в бухгалтерском учете операций бесплатного поступления основных средств с учетом различных каналов и оснований зачисления их на баланс предприятия. На основе анализа норм действующих нормативных документов разработаны схемы учета на счетах и скомпонована модель взаимодействия между элементами финансовой отчетности при отражении поступления основных средств, которые не предусматривают компенсации их стоимости. Обоснованы направления совершенствования отдельных положений законодательных актов по данным операциям, направленные на преодоление конфликтности между отдельными нормами по учету безвозмездного получения основных средств.

Ключевые слова: основные средства, безвозмездное поступление, каналы безвозмездного поступления, доход от безвозмездно полученных активов, взносы в капитал.

Anishchenko H. Yu., Kucherenko T. Ye., Melnyk L. Yu. Accounting of the operations with free obtaining fixed assets: the improvement of methodology and practice.

Subject of study. Reflection in accounting of operations on gratuitous receipt of the fixed assets taking into account various channels and the bases of their posting on balance of the enterprise.

The aim of the study. Research of features of the implementation of operations on gratuitous receipt of the fixed assets and development of recommendations on their reflection in accounting taking into account the international experience. Substantiation of directions of improvement of methodology and practice of operations on receipt of fixed assets without compensation of their cost on the basis of accurate identification of sources of origin or the reason of crediting to balance of object of fixed assets.

Research methods. The methodological basis of the study is a set of general scientific methods (monographic, comparison and generalization, system analysis), which in combination with the abstract-logical approach allowed to generalize and substantiate the methodology and methodology of accounting for free receipt of fixed assets.

Results of work. The described options for reflection in the accounting of

transactions on gratuitous receipt of fixed assets will allow practitioners to apply the correct scheme of entries in the accounts. It is established that a careful determination of the grounds for accounting for fixed assets received by the company free of charge, and the correctness of its assessment has a significant impact on the amount of income (current or future reporting periods) or the amount of additional capital and other aggregate income.

The scheme of the description of the methodology of accounting of gratuitous receipt was generalized with taking into account all variants of interaction of the account objects and elements of the financial reporting at display of operations from fixed assets. The directions of improvement of separate provisions of legislative acts on the given operations, directed on overcoming of the conflict between separate norms concerning the account of gratuitous receipt of fixed assets are substantiated.

Scope of results. The results of the study allow to clearly establish positions on the subsequent specification of elements of income and expenses of the reporting period in the national (regulations) accounting standards in the context of transactions with gratuitous fixed assets and their correct ratio when filling the first and second sections of financial statements. The highlighted proposals for improving accounting will overcome the conflict between the individual provisions of regulations in the accounting series and more carefully detail the operations that should form the total income.

Key words: fixed assets, gratuitous receipt, channels of gratuitous admission, income from assets received free of charge, capital contributions.

Стаття надійшла до редакції: 17.01.2021 р.